

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету суспільних наук

проф., д.політ.н. Остапець Ю.О.

« _____ » _____ 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНА ТЕОРІЯ СПРАВЕДЛИВОСТІ

Рівень вищої освіти *Другий (магістерський)*

Галузь знань *03 Гуманітарні науки*

Спеціальність *033 Філософія*

Освітня програма *Філософія*

Статус дисципліни *Обов'язкова*

Мова навчання *Українська*

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна теорія справедливості» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 033 Філософія освітньої програми Філософія.

Розробники: канд. філос. наук, доц. Левкулич В.В.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри філософії

протокол №11 від 26 червня 2019 року

Завідувач кафедри філософії

_____ канд. філос. наук, доц. Левкулич В.В.

Схвалено науково-методичною комісією _____ факультету

протокол № ___ від «___» _____ 2019 р.

Голова науково-методичної комісії _____ канд. іст. наук, доц. Стряпко І.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1-й (магістр)	1-й (магістр)
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи здобувача – 2,5	1-й	1-й
	Лекції:	
	26 год.	14 год.
	Практичні (семінарські):	
	20 год.	–
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	–	–
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	74 год.	106

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Сучасна теорія справедливості» є формування уявлень про сучасне філософське підґрунтя справедливості як ідеї, принципу та суспільної практики, в тому числі крізь призму основних дослідників теорії справедливості, а також особливостей розвитку сучасного суспільства.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню в здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні:

ЗК1. Вміння виявляти, окреслювати та вирішувати проблеми, що передбачає здатність як до нестандартного розв'язання задач, так і до розв'язання нетипових задач.

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), що передбачає самостійність міркувань та умовиводів, навички інтелектуального пошуку, залучення нестандартних смислів, зокрема з іншої предметної області.

ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей діяльності), що передбачає вміння аргументовано викласти власну експертну позицію, володіння формами публічного мовлення, засобами та стратегіями інтелектуальної полеміки.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, оперативного аналізу значних масивів тексту, генералізації їх в загальну смислову структуру, формування достатньої аргументації та верифікації реальних фактологічних даних.

Спеціальні:

ФК1. Знання теоретичних основ філософської науки і суміжних галузей гуманітаристики та суспільних наук.

ФК2. Володіння спеціалізованими знаннями в межах певної філософської проблематики, системну обізнаність з відповідною спеціальною літературою.

ФК5. Розуміння зв'язків спеціалізації не лише з іншими напрямками філософського дискурсу, а й з різними інтелектуальними й гуманітарними практиками.

ФК6. Навички застосування аналітичного методу в оцінці сучасних суспільних процесів.

ФК7. Навички критичної роботи з текстами, знання принципів та закономірностей їх інтерпретації, опанування методологією герменевтики.

ФК10. Вміння розробляти соціально-гуманітарні проекти на основі використання спеціальних філософських методів.

ФК12. Здатність бути активним учасником фахової комунікації, будувати аргументи, відстоювати власну позицію.

ФК14. Здатність фахово прогнозувати розвиток процесів у соціально-гуманітарних сферах з урахуванням регіонального фактору.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Сучасна теорія справедливості» є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми «Філософія»:

ОК 2.3 Практична та комунікативна філософія.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Філософія» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знати теоретичні основи філософської науки і суміжних галузей гуманітаристики та суспільних наук	ПРН1
Знати актуальні проблеми сучасної філософської думки та міждисциплінарної сфери філософії	ПРН3
Демонструвати спеціалізовані знання в межах певної філософської проблематики, детермінувати системну обізнаність з відповідною спеціальною літературою	ПРН4
Розуміти і використовувати методологію та сучасні аналітично-інформаційні системи та технології в обраній філософській спеціальності.	ПРН 9
Розробляти актуальні способи популяризації досягнень сучасної науки на основі знання її основних стратегій і проблем.	ПРН 11
Розробляти та впроваджувати соціально-гуманітарні проекти	ПРН13
Розробляти пропозиції щодо вирішення актуальних проблем суспільного характеру на регіональному, національному та міжнародному рівнях	ПРН14
Приймати фахові соціально відповідальні рішення керуючись принципами справедливості, рівності та свободи	ПРН16
Вирішувати практичні соціально-гуманітарні завдання, зокрема регіонального характеру.	ПРН18

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами вищої освіти після опанування навчальної дисципліни «Сучасна теорія справедливості»:

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати феномен справедливості в ретроспективному та соціально-філософському аспектах	ПРН1
Знати сучасні проблеми філософського дискурсу справедливості та сутність його етосу	ПРН3
Розуміти різноманітні сучасні підходи до трактування справедливості (комунікативний, герменевтичний, ліберальний, інструментальний, комунітаристський та ін.)	ПРН4
Синтезувати філософську методологію у вирішенні питань свободи і справедливості, застосовувати інформаційні системи для пошуку, аналізу і узагальнення результатів досліджень.	ПРН 9
Синтезувати актуальні проблеми сучасної науки, її критерії на засадах свободи та справедливості; узагальнювати результати наукових досліджень на регіональних, всеукраїнських та міжнародних конференціях, популяризувати досягнення сучасної науки на відкритих семінарах, круглих столах тощо.	ПРН 11
Вміти розробляти соціально-гуманітарні проекти, спрямовані на реалізацію ідеалу справедливості в соціальній практиці	ПРН13
Створювати пропозиції щодо втілення етосу справедливості в суспільстві на регіональному та національному рівнях	ПРН14
Вміти приймати фахові соціально відповідальні рішення керуючись принципом справедливості в суспільстві	ПРН16
Вміти вирішувати практичні соціально-гуманітарні завдання регіонального характеру на основі знань про реалізацію принципу справедливості в соціальній державі.	ПРН18

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: екзамен, реферати, есе, студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: самостійна робота, стандартизовані тести, реферат, доповідь з презентацією.

Знання, вміння та навички здобувачів оцінюються через визначення якості виконання конкретизованих завдань. Кількісна оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач за результатами поточного контролю протягом одного модуля – 50.

Форма модульного контролю: контрольна робота. Передбачає розкриття теоретичних питань і розв'язування тестів. Кожне завдання модульної контрольної роботи (2 теоретичні і 3 практичні завдання) оцінюється окремо. Загальна оцінка розраховується як сума оцінок: теоретична частина – 20 балів (по 10 балів кожне теоретичне питання); практична частина оцінюється в 30 балів – по 10 балів за кожне завдання (разом за контрольну – 50 балів). Підсумкова оцінка за кожний модуль складається із суми балів за поточне оцінювання і результату модульної контрольної роботи (максимальна оцінка – 100 балів).

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен.

Результат екзаменаційного контролю визначається як середньоарифметичне значення двох модулів. Якщо здобувач погоджується з набраною кількістю балів, ця оцінка може бути виставлена в екзаменаційну відомість. Якщо здобувач не отримав достатньої кількості балів (менше 60) або не погоджується з підсумковою оцінкою, то він складає іспит у формі письмової роботи. Максимальна оцінка за письмову роботу на іспиті – 100 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

T1	T2	T3	T4	T5	T6	Модульна робота	контрольна	Сума
8	8	8	8	8	10	50		100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

T1	T2	T3	T4	T5	T6	Модульна робота	контрольна	Сума
8	8	8	8	8	10	50		100

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Семінарські заняття	5	12	5	12
Самостійна робота	1	8	1	8
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	2	10	2	10
Есе	2	10	2	10
Реферат	1	5	1	5

Доповідь з презентацією	2	5	2	5
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критерії оцінювання теоретичних завдань на модульній контрольній роботі (максимальна кількість за 1 завдання – 10 балів):

0 – здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити; 1 – 3 балів – здобувач не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань; 4 – 6 балів – здобувач відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні статистичні показники, але здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою; 7 – 9 балів – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією, але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації; 10 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.

Критерії оцінювання практичних завдань на модульній контрольній роботі (максимальна кількість за 1 завдання – 10 балів):

0 балів – здобувач не розуміє змісту практичного завдання; 1 – 3 бали – обчислює статистичні показники тільки з підказкою; 4 – 6 балів – при обчисленні статистичних показників здобувач допускає істотні неточності та помилки; 7 – 9 балів – при розв'язуванні задач здобувачем допускаються неістотні неточності та незначні помилки; 10 балів – здобувач розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Перевірка рівня навчальних досягнень здобувачів з дисципліни «Сучасна теорія справедливості» здійснюється на основі результатів модульних та підсумкового (іспит) контролів.

Для оцінювання знань здобувачів будуть використані наступні групи методів контролю:

1. Методи усного контролю (відповідь здобувача на окреме питання теми у індивідуальній та фронтальній формах; бесіда під час роз'яснення проблемного питання; захист презентації або есе).

2. Письмовий контроль (виконання тестових завдань та індивідуальної роботи; поточна контрольна робота, модульна контрольна робота).

Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання. Упродовж семестру проводяться два модульні контролі, обов'язкові для всіх здобувачів. Модульний контроль (МК) № 1 включає навчальний матеріал змістового модуля 1 (теми 1-7), а МК № 2 відповідно змістового модуля № 2 (теми 8-13). Перелік питань для проведення модулів додається.

Поточний контроль знань здійснюється за складовими: перевірка знань здобувача на практичних заняттях і контроль за виконанням індивідуальних завдань та самостійної роботи. Оцінюються:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- активність у дискусіях, вміння обґрунтовувати та відстоювати свою точку зору;
- виконання письмових завдань;
- результати контрольного тестування;
- написання реферату, есе та їх захист;

- підготовка презентації та її захист.

Максимальна оцінка поточного контролю становить 50 балів.

Модульне контрольне оцінювання (МКО) проводиться в письмовій формі, у термін визначений розкладом. Завдання для МКО включає два теоретичні питання (кожне оцінюється max 15 балів) і двадцять тестових завдань (max 20 балів). **Максимальна кількість балів за МКО – 50.**

Сумарна кількість балів модульного контролю визначається як середнє арифметичне балів за два модулі і складає максимум 100.

Підсумковий контроль (екзамен) проводиться у відповідності розкладу заліково-екзаменаційної сесії, в усній формі. Підсумковий контроль проводиться за навчальним матеріалом, визначеним цією робочою навчальною програмою у повному обсязі. До екзаменаційного білету включено три теоретичні питання.

Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

Оцінка з дисципліни виставляється у відповідності з шкалою оцінювання приведеною нижче.

Підсумкова оцінка з дисципліни здійснюється згідно з Методикою переведення показників успішності знань здобувачів Університету в систему оцінювання за шкалою ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні концепції справедливості в філософському дискурсі

Тема 1. Ретроспективний аналіз феномену справедливості

Розуміння справедливості в античній філософії: Геракліт, піфагорійці, Демокріт, софісти, Платон, Аристотель, стоїки, Цицерон. Теологічне трактування справедливості в епоху Середньовіччя. Раціоналістичне трактування природної справедливості в філософії Нового часу та Просвітництва: Г. Гроцій, Т. Гоббс, Дж. Локк, Ш.-Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо та ін. І. Кант та Г. Гегель про справедливість. Утилітарний підхід до справедливості (І. Бентам та Дж.С. Мілль). Справедливість в розумінні неокантіанців та неогегельянців.

Тема 2. Соціально-філософський аналіз феномену справедливості

Справедливість як соціокультурний феномен, його природа та основні характеристики. Суспільноцентричний та індивідоцентричний підходи в розумінні справедливості. Прояв справедливості в різних формах суспільної свідомості. Детермінанти функціонування справедливості в суспільному житті людей: мораль, держава, законодавство, соціальний захист

громадян. Функції соціальної справедливості в сучасному цивілізованому демократичному суспільстві.

Тема 3. Критика ліберальної теорії справедливості (марксизм та фемінізм)

Справедливість комунізму та несправедливість капіталістичного суспільства. Закони суспільного розвитку за К. Марксом. Лібералізм та експлуатація людини людиною. Ліберальна справедливість та відчуження людини. Пригнічення, домінація та реалізація справедливості в фемінізмі. Критика ліберальної дихотомії приватного та публічного. Справедливість та подолання сексизму. Існування «жіночої» моралі.

Тема 4. Теорія справедливості Джона Роулза

Деонтологічний лібералізм Дж. Роулза та відхід від утилітаризму. Справедливість як чесність. «Основні суспільні інститути» як предмет теорії справедливості. Застосування методу гіпотетичного договору (Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, І. Кант) у теорії справедливості. Справедливість та благо. Принципи справедливості для ліберального суспільства. Інститути конституційної демократії та їх соціальна політика.

Тема 5. Ліберальна концепція справедливості Роберта Нозіка

Критика теорії справедливості Дж. Роулза. Принципи справедливості Р. Нозіка: справедливого набуття, справедливої передачі та справедливої ректифікації (виправлення). Справедливість і свобода. Етичний смисл теорії справедливості Р. Нозіка. Критика ліберальної концепції Р. Нозіка.

Тема 6. Інструментальний лібералізм Давида Готієра

Рациональність як основа справедливості. Максимізація переваги та ситуації вибору. «Теорія раціональної домовленості». Рівновага та оптимальність домовленості. Стратегічна раціональність та рівень кооперації. Ціннісні установки індивідів: прямолінійний максимізатор та стриманий максимізатор. Раціональна мораль в теорії справедливості. Критика підходу Д. Готієра.

Змістовий модуль 2. Практичні аспекти реалізації теорії справедливості на сучасному етапі розвитку суспільства

Тема 7. Комунітаристський підхід до трактування справедливості

Сутність та різновиди сучасного комунітаризму (М. Сандел, М. Уолцер, Ч. Тейлор, А. Макінтайр). Критика автономності особи в ліберальній концепції справедливості. Критика соціального атомізму та моральна норма суспільності. Проблема співвідношення справедливості та блага в комунітаризмі. Держава та політика загального блага.

Тема 8. Комунікативний дискурс справедливості (К.-О. Апель, Ю. Габермас)

Сутність деліберативної демократії та ідея справедливості. Комунікативний процес та істинна справедливість. Справедливість та етика дискурсу. «Ідеальна мовна ситуація». Інституціоналізація комунікативних практик як завдання справедливого демократичного суспільства. Справедливість, солідарність та суспільний консенсус.

Тема 9. Розуміння справедливості в герменевтиці Поля Рікьора

Справедливість як моральне правило та як інститут (телеологічне, деонтологічне та практичне трактування). Безпристрасність як головна характеристика справедливості. Самість, діалог та дискурс справедливості. Я та Інший і принцип справедливості. Справедливе та несправедливе. Справедливість як прагнення до благого життя. Оптатив та імператив справедливості. Предикати благого та обов'язкового в справедливості. Справедливе, ситуація невизначеності та трагізм дії.

Тема 10. Етос справедливості

Відповідальність, довіра, бажання як інструменти справедливості. Філософський, юридичний та моральний зрізи відповідальності. Феномен довіри: деонтологічний та утилітаристський аспекти. Цінність довіри в суспільстві. Прагматика довіри в функціонуванні суспільних інститутів. Справедливе як об'єкт бажання, прагнення, нестачі. Проблема Іншого як сфера поєднання справедливості та бажання. Психологічний фактор у справедливості.

Тема 11. Реалізація принципу справедливості в праві

Сутність та роль справедливості в системі права. Справедливість як основоположний принцип права, її зв'язок з іншими принципами права. Справедливість як правова цінність. Ідея справедливості в правотворчості. Справедливість як основа правозастосовної практики. Справедливість в концепції правової держави та громадянського суспільства. Ідея справедливості та правова культура суспільства.

Тема 12. Ідеал справедливості та соціальна практика

Ідеал справедливості як регулятивний принцип соціальних взаємодій. Реалізація справедливості в функціонуванні соціальної держави. Розуміння соціальної держави та її функції на сучасному етапі розвитку суспільства. Розподіл доходів, підвищення рівня добробуту населення, система соціального забезпечення та соціального захисту як прояви втілення ідеалу справедливості.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	У тому числі					
	Усього	лекції	практичні	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Ретроспективний аналіз феномену справедливості	13	4	2			7
Тема 2. Соціально-філософський аналіз феномену справедливості	10	2	2			6
Тема 3. Критика ліберальної теорії справедливості (марксизм та фемінізм)	9	2	1			6
Тема 4. Теорія справедливості Джона Роулза	10	2	2			6
Тема 5. Ліберальна концепція справедливості Роберта Нозіка	10	2	2			6
Тема 6. Інструментальний лібералізм Давида Готієра	9	2	1			6

<i>Модульна контрольна робота</i>	2					
<i>Разом за модуль</i>	61	14	10			37
Модуль 2						
Тема 7. Комунітаристський підхід до трактування справедливості	10	2	2			6
Тема 8. Комунікативний дискурс справедливості (К.-О. Апель, Ю. Габермас)	10	2	2			6
Тема 9. Розуміння справедливості в герменевтиці Поля Рікьора	9	2	1			6
Тема 10. Етос справедливості	10	2	2			6
Тема 11. Реалізація принципу справедливості в праві	11	2	2			7
Тема 12. Ідеал справедливості та соціальна практика	10	2	1			6
<i>Модульна контрольна робота</i>	2					
<i>Разом за модуль</i>	59	12	10			37
Разом	120	26	20			74

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	У тому числі					
	Усього	лекції	практичні	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Ретроспективний аналіз феномену справедливості	10	1				9
Тема 2. Соціально-філософський аналіз феномену справедливості	10	1				9
Тема 3. Критика ліберальної теорії справедливості (марксизм	10	1				9

та фемінізм)						
Тема 4. Теорія справедливості Джона Роулза	10	1				9
Тема 5. Ліберальна концепція справедливості Роберта Нозіка	10	1				9
Тема 6. Інструментальний лібералізм Давида Готієра	10	1				9
<i>Модульна контрольна робота</i>						
<i>Разом за модуль</i>	<i>60</i>	<i>6</i>				<i>54</i>
Модуль 2						
Тема 7. Комунаристський підхід до трактування справедливості	11	2				9
Тема 8. Комуникативний дискурс справедливості (К.-О. Апелль, Ю. Габермас)	11	2				9
Тема 9. Розуміння справедливості в герменевтиці Поля Рікьора	10	1				9
Тема 10. Етос справедливості	10	1				9
Тема 11. Реалізація принципу справедливості в праві	9	1				8
Тема 12. Ідеал справедливості та соціальна практика	9	1				8
<i>Модульна контрольна робота</i>						
<i>Разом за модуль</i>	<i>60</i>	<i>8</i>				<i>52</i>
<i>Разом</i>	<i>120</i>	<i>14</i>				<i>106</i>

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	заочна
1	Ретроспективний аналіз феномену справедливості	2	
2	Соціально-філософський аналіз феномену справедливості	2	
3	Критика ліберальної теорії справедливості (марксизм та фемінізм)	1	
4	Теорія справедливості Джона Роулза	2	
5	Ліберальна концепція справедливості Роберта Нозіка	2	
6	Інструментальний лібералізм Давида Готієра	1	
7	Комунаристський підхід до трактування справедливості	2	

8	Комунікативний дискурс справедливості (К.-О. Апель, Ю. Габермас)	2	
9	Розуміння справедливості в герменевтиці Поля Рікьора	1	
10	Етос справедливості	2	
11	Реалізація принципу справедливості в праві	2	
12	Ідеал справедливості та соціальна практика	1	
	Разом	20	

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	заочна
1	Ретроспективний аналіз феномену справедливості	7	9
2	Соціально-філософський аналіз феномену справедливості	6	9
3	Критика ліберальної теорії справедливості (марксизм та фемінізм)	6	9
4	Теорія справедливості Джона Роулза	6	9
5	Ліберальна концепція справедливості Роберта Нозіка	6	9
6	Інструментальний лібералізм Давида Готієра	6	9
7	Комунітаристський підхід до трактування справедливості	6	9
8	Комунікативний дискурс справедливості (К.-О. Апель, Ю. Габермас)	6	9
9	Розуміння справедливості в герменевтиці Поля Рікьора	6	9
10	Етос справедливості	6	9
11	Реалізація принципу справедливості в праві	7	8
12	Ідеал справедливості та соціальна практика	6	8
	Разом	74	106

6.5. Індивідуальні завдання: не передбачені навчальним планом

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Аристотель. Никомахова етика. Сочинения в 4 т. Т. 4 / пер. с древнегреч. М.: Мысль, 1983. С. 53-293.
2. Бодрийяр Ж. В тени молчаливого большинства, или Конец социального. Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2000. 96 с.
3. Гаск Ф.А. Конституція свободи. Львів: Літопис, 2002. 556 с.
4. Гюфнер Й. Християнське суспільне вчення. Львів: Свічадо, 2002. 304 с.
5. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда. М.: Канон, 1996. 432 с.
6. Йонас Г. Принцип ответственности. Опыт этики для технологической цивилизации. М.: Айриспресс, 2004. 480 с.
7. Канарш Г.Ю. Социальная справедливость: философские концепции и российская ситуация: монография. М.: Изд-во Московского гуманитарного университета, 2011. 236 с.
8. Левкулич В.В. Справедливість як соціокультурний феномен: монографія. Ужгород: Видавничий дім Гельветика, 2018. 480 с.
9. Макинтайр А. После добродетели: Исследования теории морали. М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2000. 384 с.

10. Нозик Р. Анархия, государство и утопия. М.: ИРИСЭН, 2008. 424 с.
11. Рікер П. Право і справедливість. К: Дух і літера, 2002. 216 с.
12. Ролз Дж. Теорія справедливості. К.: Основи, 2001. 822 с.
13. Руссо Ж.-Ж. Об общественном договоре. *Трактаты*. М.: КАНОН-пресс, Кучково поле, 1998. С. 195-322.
14. Современный либерализм: Ролз, Берлин, Дворкин, Кимлика, Сэндел, Тейлор, Уолдрон. М.: Дом интеллектуальной книги, Прогресс-Традиция, 1998. 248 с.
15. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие. СПб.: Наука, 2000. 380 с.
16. Хайек Ф.А. Право, законодательство и свобода: современное понимание либеральных принципов справедливости и политики. М., 2006. 644 с.
17. Хеффе О. Справедливость: Философское введение. М.: Праксис, 2007. 192 с.

Допоміжна література

1. Агошков А.В. Социальная справедливость как ценность культуры: автореф. дисс. канд. д-ра филос. наук; спец.: 09.00.13. Владивосток, 2018. 46 с.
2. Аитова Г.Ш. Новое в понимании справедливости в эпоху глобализации: социально-философский анализ: автореф. дисс. канд. филос. наук; спец.: 09.00.11. М., 2011. 36 с.
3. Алексеева Т.А. Справедливость как политическая концепция. Очерк современных западных дискуссий. М., 2001. 241 с.
4. Андрущенко В.П., Губерський Л.В., Михальченко М.І. Соціальна філософія: історія, теорія, методологія: підручник для вищ. навч. закл. К.: Генеза, 2006. 656 с.
5. Дарендорф Р. Тропы из утопии. М.: Праксис, 2002. 534 с.
6. Деревесников А.В. Справедливость как принцип права: историко-теоретический аспект: дисс. канд. юрид. наук; спец.: 12.00.01. Кострома, 2005. 155 с.
7. Єрмоленко А.М. Комуникативна практична філософія. К.: Лібра, 1999. 488 с.
8. Канарш Г.Ю. Справедливость как морально-политическая категория: дисс. канд. полит. наук; спец.: 23.00.01. М., 2005. 177 с.
9. Карась А.Ф. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях: монографія. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. 520 с.
10. Карчагин Е.В. Справедливость как социокультурный феномен: автореф. дисс. д-ра филос. наук; спец.: 24.00.01. Волгоград, 2016. 47 с.
11. Кашников Б.Н. Этические содержание и смысл либеральных теорий справедливости: автореф. дисс. д-ра филос. наук; спец.: 00.09.05. Рязань, 2005. 26 с.
12. Князев А.П. Справедливость как фактор устойчивого развития: социально-философский анализ: автореф. дисс. канд. филос. наук; спец.: 09.00.11. Тверь, 2012. 23 с.
13. Колодий А.Ф. Социальная справедливость и равенство: проблемы теории и практики. Львов: Свит, 1991. 220 с.
14. Компендіум соціальної доктрини Церкви. К.: Кайрос, 2008. 549 с.
15. Липовецки Ж. Эра пустоты. Эссе о современном индивидуализме. М.: Владимир Даль, 2001. 336 с.
16. Луцький І.М. Справедливість як філософсько-правова засада українського державотворення: монографія. Івано-Франківськ, 2004. 200 с.
17. Мангайм К. Идеология та утопія. К.: Дух і літера, 2008. 370 с.
18. Мунтян Г.М. Социальная справедливость: философские основания и формы понимания: автореф. дисс. канд. филос. наук; спец.: 09.00.11. Волгоград, 2009. 19 с.
19. Мур Дж. Принципы этики. М.: Прогресс, 1984. 327 с.
20. Панасюк Ю.В. Проблема соціальної справедливості в контексті аналітичної філософської традиції: дис. канд. філос. наук: спец. 09.00.03. Кривий Ріг, 2015. 175 с.
21. Печерская Н.В. Справедливость: социальная аналитика и прагматика представлений: дисс. канд. филос. наук; спец.: 09.00.11. СПб., 2000. 210 с.

22. Прокофьев А.В. Справедливость или преодоление человеческой природы? (метанормативный контекст понятия «справедливость»). *Этическая мысль*. 2003. Вып. 4. С. 23-49.
23. Прудон П.Ж. Что такое собственность? или Исследование о принципе права и власти; Бедность как экономический принцип. М.: Республика, 1998. 367 с.
24. Рикер П. Герменевтика. Этика. Политика. Московские лекции и интервью. М.: АCADEMIA, 1995. 160 с.
25. Сабадуха М.В. Соціальна справедливість як підгрунття формування громадянського суспільства: соціально-філософський аналіз: дис. канд. філос. наук; спец.: 09.00.03. Житомир, 2018. 235 с.
26. Ситніченко Л.А. Соціальна справедливість – пошуки нової парадигми. *Мультиверсум*. 2009. Вип. 86. С. 35-53.
27. Сушенцова М.С. Утилитаризм И. Бентама и Дж.С. Милля: от добродетели к рациональности. *Вестник СПбГУ. Экономика*. 2017. Т. 33, Вып. 1. С. 17-35.
28. Тур М.Г. Некласичні моделі легітимації соціальних інститутів: монографія. К.: Парапан, 2006. 396 с.
29. Хабермас Ю. Вовлечение другого: очерки политической теории. СПб., 2001. 417 с.
30. Хома Н.М. Моделі соціальної держави: світовий та український досвід: монографія. К.: Юрид. думка, 2012. 592 с.
31. Чукин С.Г. Проблема справедливости в философском дискурсе постмодерна: дисс. д-ра филос. наук; спец.: 09.00.03. СПб., 2000. 344 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

<http://anthropology.ru>

<http://psylib.org.ua>

<https://platona.net>

<http://yanko.lib.ru>